

Examenopgaven VMBO-GL en TL

2003

tijdvak 2
woensdag 18 juni
09.00 - 11.00 uur

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING CSE GL EN TL

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING VBO-MAVO-D

Gebruik het bronnenboekje.

Dit examen bestaat uit 39 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 56 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

● **Meerkeuzevragen**

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

DE KOLONIALE RELATIE INDONESIAË – NEDERLAND

+

HET INDONESIAÏSCH – NEDERLANDS CONFLICT 1945 – 1949

- 1p ○ 1 *Gebruik bron 1.*
Er is een verschil tussen het aantal VOC-schepen dat naar Azië vertrok en het aantal VOC-schepen dat terugkwam uit Azië.
→ Geef een verklaring voor dit verschil.
- 2p ○ 2 *Gebruik bron 2.*
Hieronder staan drie uitspraken over de bron:
1 De Nederlandse ambtenaar vond dat de Nederlandse overheid de inheemse adel ... **(meer / minder)** ... moest controleren.
2 Voor een Nederlandse ambtenaar was deze mening ... **(een uitzondering / heel gewoon)** ... in de tijd van het Cultuurstelsel.
3 De Indonesische bevolking durfde geen klacht in te dienen, omdat zij bang was voor de ... **(inheemse adel / Nederlandse ambtenaren)**
→ Vul de juiste begrippen op de juiste plaats in.
Doe het zo:
uitspraak 1: ... (vul in: meer / minder)
uitspraak 2: ... (vul in: een uitzondering / heel gewoon)
uitspraak 3: ... (vul in: inheemse adel / Nederlandse ambtenaren)
- 1p ● 3 Om welke reden vonden de liberalen dat het Cultuurstelsel moest verdwijnen?
A Ze waren voorstanders van een overheidsmonopolie.
B Ze waren voorstanders van gedwongen leveranties.
C Ze waren voorstanders van meer en strengere economische wetten.
D Ze waren voorstanders van meer particuliere ondernemingen.
- 2p ○ 4 *Gebruik bron 3 en 4.*
Stel, je doet een onderzoek naar de toename van het aantal particuliere ondernemingen na 1870 in Indonesië. Voor dat onderzoek vind je deze twee bronnen die gaan over de Mijnwet van 1899. De hoofdvraag van het onderzoek is: 'Waarom gaf de Nederlandse overheid particuliere ondernemingen meer mogelijkheden?'
→ Welke van de twee bronnen is bruikbaar voor jouw onderzoek? Verklaar je antwoord met behulp van de bron.
Doe het zo:
Bron ... (schrijf een nummer op) is bruikbaar, want ... (geef een verklaring).
- 1p ○ 5 → Geef één reden waarom Nederland rond 1870 zijn grondgebied in Indonesië wilde uitbreiden?

Gebruik bron 5.

- 1p ● **6** Welke combinatie is juist?
- A** Persoon 1 hoort bij de inheemse bestuurders.
Persoon 2 hoort bij de Nederlandse bestuurders.
Persoon 3 hoort bij de koelies.
 - B** Persoon 1 hoort bij de inheemse bestuurders.
Persoon 2 hoort bij de koelies.
Persoon 3 hoort bij de dorpsbevolking.
 - C** Persoon 1 hoort bij de Nederlandse bestuurders.
Persoon 2 hoort bij de inheemse bestuurders.
Persoon 3 hoort bij de dorpsbevolking.
 - D** Persoon 1 hoort bij de Nederlandse bestuurders.
Persoon 2 hoort bij de dorpsbevolking.
Persoon 3 hoort bij de koelies.

Gebruik nogmaals bron 5.

- 1p ○ **7** → Leg uit waarom persoon 2 een belangrijke taak had bij het ophalen van de belasting.

Gebruik bron 6.

- 1p ○ **8** Nederland was trots op het koloniale bezit.
→ Toon dit aan met behulp van de afbeelding.

- 2p ○ **9** Hieronder staan drie zinnen:
1 De Ethische Politiek zorgde voor een verhoging van het onderwijspeil.
2 De Indonesische onafhankelijkheid werd uitgeroepen.
3 In India ontstond een onafhankelijkheidsbeweging onder leiding van Gandhi.
→ Geef bij elke zin aan of dit een **oorzaak** of een **gevolg** is van het Indonesische nationalisme.
Doe het zo:
1 is een ... (kies uit: oorzaak / gevolg)
(enz. tot en met 3)

Gebruik bron 7 tot en met 9.

- 3p ○ **10** Hieronder staan twee vragen:
1 Waardoor raakten Nederland en Indonesië in de loop van de eeuwen met elkaar verbonden?
2 Waardoor ontstond uiteindelijk een breuk tussen Nederland en Indonesië?
→ Geef per bron aan of deze te maken heeft met vraag 1 of 2. Leg daarna uit waarom de bron bij de vraag hoort.
Doe het zo:
Bron 7 hoort bij vraag ... (vul in: 1 of 2), omdat ... (geef een uitleg).
Bron 8 hoort bij vraag ... (vul in: 1 of 2), omdat ... (geef een uitleg).
Bron 9 hoort bij vraag ... (vul in: 1 of 2), omdat ... (geef een uitleg).

- 1p ● **11** Wat was voor Japan de belangrijkste reden om in 1942 Indonesië te bezetten?
- A** Japan wilde de grondstoffen en landbouwproducten hebben.
 - B** Japan wilde de Nederlanders in Indonesië tot slaven maken.
 - C** Japan wilde het land zo snel mogelijk onafhankelijk maken.
 - D** Japan wilde het Nederlandse bestuur helpen.

- 2p ○ 12 In de klas vindt een discussie plaats. Eén van de stellingen luidt: 'Indonesië heeft recht op schadevergoeding van Nederland, omdat Nederland het land 400 jaar lang heeft uitgebuit'.
→ Ben jij het eens of oneens met deze stelling? Geef twee argumenten voor jouw standpunt.
Doe het zo:
Ik ben het eens/oneens (maak keuze) met deze stelling, omdat ... en ... (geef twee argumenten).
- 1p ○ 13 Bij de vorige vraag heb je een standpunt ingenomen. Niet iedereen in de klas is het met je eens.
→ Noem één argument van iemand die het **niet** met je eens is.

Gebruik bron 10.
- 1p ○ 14 De uitspraak van koningin Wilhelmina maakte in 1942 weinig indruk op de Indonesische luisteraars.
→ Geef hiervoor een verklaring.
- 1p ● 15 Enkele gebeurtenissen:
a akkoord van Linggadjati
b onafhankelijkheidsverklaring van Indonesië
c politionele acties
d soevereiniteitsoverdracht
Welke tijdvolgorde is juist?
A b – a – c – d
B b – c – d – a
C c – a – b – d
D c – b – d – a

Gebruik bron 11 tot en met 14.
- 2p ○ 16 → Combineer iedere bron met de bijbehorende gebeurtenis uit vraag 15.
Doe het zo:
Bron 11 hoort bij gebeurtenis ... (vul een letter in).
(enz. tot en met bron 14)
- 1p ● 17 Wie hebben Nederland onder druk gezet om de politionele acties te beëindigen?
A de Europese Unie en de NAVO
B de Europese Unie en de Verenigde Staten
C de NAVO en de Verenigde Naties
D de NAVO en de Verenigde Staten
E de Verenigde Naties en de Europese Unie
F de Verenigde Naties en de Verenigde Staten

Gebruik bron 15.
- 1p ○ 18 De bron gaat over de beeldvorming van Nederlanders over Indonesiërs en andersom: van Indonesiërs over Nederlanders.
→ Welk '-isme' wordt door de tekenende Nederlander (links) in verband gebracht met de Indonesiërs?

- Gebruik nogmaals bron 15.*
- 1p ○ 19 → Welk ‘-isme’ wordt door de tekenende Indonesiër (rechts) in verband gebracht met de Nederlanders?

- Gebruik nogmaals bron 15.*
- 1p ● 20 De tekenaar van de spotprent gebruikt stereotypen. Dat zijn eenzijdige en onvolledige beelden over een bepaalde groep mensen, waarbij bepaalde kenmerken worden uitvergroot alsof die voor de hele groep gelden. Waarom heeft de tekenaar stereotypen gebruikt?
- A De tekenaar is het eens met de Indonesiërs, dus maakt hij de Nederlanders belachelijk door ze op klompen af te beelden.
- B De tekenaar is het eens met de Nederlanders, dus beeldt hij de Indonesiërs af als agressieve onruststokers.
- C Door het beeld te overdrijven wordt duidelijk dat het tijd wordt dat beide groepen anders tegen elkaar aan moeten gaan kijken.
- D Door het beeld te vereenvoudigen wordt duidelijk dat de kwestie alleen maar door geweld kan worden opgelost.

SOCIALE ZEKERHEID EN VERZORGINGSSTAAT IN NEDERLAND

+

ONTWIKKELING VAN DE GEZONDHEIDSZORG IN NEDERLAND

- Gebruik bron 16.*
- 1p ● 21 In het midden van de 19e eeuw had de rijke burgerij het voor het zeggen in het stadsbestuur. Geleidelijk aan begreep de rijke burgerij dat een goede huisvesting van het arme deel van de bevolking in het belang van alle burgers was. Welke oorzaak voor deze veranderde houding bij de rijke burgerij blijkt uit de bron?
- A De inwoners uit de rijkere buurten werden ook met de ziektes besmet.
- B De rijke burgers schaamden zich voor de slechte hygiënische situatie in de arbeiderswijken.
- C Door de voortdurende ellende zouden de arbeiders in opstand kunnen komen.
- D Door epidemieën zouden er geen arbeiders meer overblijven.
- 2p ○ 22 Aan het einde van de 19e eeuw werd verschillend gedacht over de manier waarop de armoede bestreden moest worden.
- Leg uit op welke wijze de socialisten de armoede wilden bestrijden. Gebruik daarvoor de volgende drie begrippen: algemeen kiesrecht, politieke macht en sociale wetten. *Je mag meer dan één zin gebruiken.*

- Gebruik bron 17.*
- 1p ○ 23 Stel, je doet een onderzoek naar de armenzorg rond 1900 in Nederland. In jouw onderzoek moet je van de docent een **beschrijvende** vraag stellen bij deze bron. De bron moet antwoord geven op de vraag. Een beschrijvende vraag begint vaak met de woorden: wie, wanneer of welke.
- Maak bij deze bron een beschrijvende vraag.

- Gebruik nogmaals bron 17.*
- 1p ○ 24 Een **verklarende** vraag begint vaak met de woorden: waarom, wat was de oorzaak of het gevolg van. Het antwoord op een verklarende vraag staat vaak niet in de bron.
- Maak naar aanleiding van deze bron een verklarende vraag.

- Gebruik bron 18 tot en met 23.*
- 3p ○ **25** Stel, je moet een tentoonstelling inrichten over het leven van arbeiders en hun gezin **rond het jaar 1900**. De verschillende onderwerpen waarover je informatie moet verzamelen zijn:
- a gezondheidszorg
 - b werkomstandigheden
 - c woonomstandigheden
- Maak een selectie uit het bronnenmateriaal: bij ieder onderwerp past één afbeelding. Geef daarna aan waarom die afbeelding bij het onderwerp past. *Let op!* Elke afbeelding mag maar één keer gebruikt worden. Er blijven drie afbeeldingen over.
- Doe het zo:*
Bij onderwerp a (gezondheidszorg) hoort bron ... (nummer invullen), omdat ... (volgt verklaring).
(enz. tot en met onderwerp c)
- Gebruik bron 24 tot en met 27.*
- 2p ○ **26** In de 19e eeuw braken er in Nederland regelmatig ziektes uit als cholera, tyfus en pokken.
- In welke **twee** bronnen vind je maatregelen om ziektes te bestrijden? Geef per genoemde bron aan om welke maatregel het gaat.
- Doe het zo:*
bron ... (vul een nummer in); genomen maatregel: ...
bron ... (vul een nummer in); genomen maatregel: ...
- 1p ○ **27** De economische politiek van de regering in de jaren dertig wordt vaak omschreven met het begrip 'aanpassingspolitiek'.
- Welke 'aanpassing' wordt bedoeld?
- Doe het zo:*
de aanpassing van ... aan ...
- Gebruik bron 28.*
- 1p ○ **28** → Welke kritiek heeft de tekenaar op het beleid van de regering?
- 1p ○ **29** → Noem één argument dat Colijn gebruikte om het regeringsbeleid op het gebied van de werkloosheid te verdedigen.
- Gebruik bron 29.*
- 1p ○ **30** → Waarom moest een werkloze deze kaart dagelijks gebruiken?
- Gebruik bron 30 en 31.*
- 2p ○ **31** Tijdens de jaren dertig hadden de belangrijkste politieke groeperingen verschillende ideeën over de bestrijding van de crisis.
- Geef per bron aan of deze kenmerkend is voor de confessionelen, de liberalen of de socialisten. *Let op!* Er blijft één groepering over.
- Doe het zo:*
Bron 30 is kenmerkend voor ... (vul een politieke groepering in).
Bron 31 is kenmerkend voor ... (vul een politieke groepering in).

- 3p ○ **32** Invulopdracht over de sociaal-economische situatie in Nederland in de periode 1945-1965:
Onder leiding van de overheid besloten werknemers en ...*(a)*... samen te werken en Nederland weer op te bouwen. In ruil voor werk en goede voorzieningen waren de werknemers bereid zuinig te leven en hard te werken. Deze wijze van samenwerking werd toen ...*(b)*...-model genoemd. Toen de ...*(c)*... de geleide loonpolitiek afschafte, was het afgelopen met de arbeidsrust.
→ Vul de drie ontbrekende begrippen in.
Doe het zo:
a = ...
b = ...
c = ...
- 2p ○ **33** In een boek over de geschiedenis van Nederland is een hoofdstuk geschreven over de tijd tussen 1945 en 1990. Deze tijd is weer onderverdeeld in drie perioden:
1 1945-1960
2 1960-1975
3 1975-1990
Iedere periode heeft een titel:
a Crisis in de verzorgingsstaat
b Groeiende welvaart
c Schaarste en eenvoud
→ Schrijf bij elke periode de bijpassende titel op.
Doe het zo:
Bij periode 1 hoort ... (vul een letter in).
Bij periode 2 hoort ... (vul een letter in).
Bij periode 3 hoort ... (vul een letter in).
- 1p ● **34** *Gebruik bron 32.*
Welke conclusie naar aanleiding van de bron is juist?
A Alle uitgaven zijn in iedere periode procentueel steeds toegenomen.
B Een steeds groter deel van de overheidsuitgaven wordt besteed aan de verzorgingsstaat.
C Tussen 1950 en 1988 zijn uitgaven voor sociale zaken procentueel minder snel gestegen dan die voor volkshuisvesting.
D Vanaf 1980 wordt door de regering bezuinigd op bestaande sociale voorzieningen.
- 2p ○ **35** *Gebruik bron 33 tot en met 36.*
In de vier bronnen zijn oorzaken en gevolgen te herkennen van de bezuinigingspolitiek in de jaren tachtig.
→ Welke **twee** bronnen laten een **oorzaak** zien van de bezuinigingspolitiek?
- 1p ● **36** *Gebruik bron 37.*
Welke uitkering krijgt deze vrouw?
A AOW
B Bijstand
C WAO
D WW

- 1p ○ 37 *Gebruik nogmaals bron 37.*
→ Waarom schaamde haar moeder zich vroeger voor het krijgen van een uitkering?
Doe het zo:
Moeder schaamde zich vroeger, omdat de meeste mensen toen vonden dat ...
- 1p ○ 38 *Gebruik nogmaals bron 37.*
Ben jij het wel of niet eens met de keuze van de mevrouw die dit verhaal vertelt?
→ Verklaar je mening met één argument.
Doe het zo:
Ik ben het wel/niet eens met haar, want ... (verklaar je mening).
- 2p ○ 39 Honderd jaar geleden gold dat je kinderen **kreeg**. Tegenwoordig geldt voor sommige mensen dat je kinderen **neemt**. Dat is onder andere te verklaren als je kijkt naar de medische kennis en naar de rol van de kerk in de samenleving.
→ Geef met behulp van beide factoren een verklaring voor de veranderde houding over het krijgen of nemen van kinderen.
Doe het zo:
medische kennis: ... (geef een verklaring)
de rol van de kerk: ... (geef een verklaring)